

ST. — NO. 1649.

Entered as second-class Matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., 19. APRILA (April 19), 1939

Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave.

LETTO—VOL. XXXIV.

Vloga in važnost Sovjetske Unije v sedanji situaciji

CHAMBERLAIN S POLITIKO IZOLIRANJA RUSIJE NI MOGEL USPETI. — POSKUSI ZA ZVEZO MED LONDONOM IN MOSKVO. — STRAH PRED 'NEZANESLJIVO' POMOCJO

"Monakovski mir", sklenjen septembra lansko leto med Hitlerjem, Chamberlainom, Mussolinijem in Daladierjem, je sovjetsko Unijo izoliral. Chamberlain je mislil, da je s koncesijami Hitlerju na račun Čehoslovaškega mirja v Evropi zagotovljen, o njenih problemih pa bi v bodoče sklepali omenjeni širje. Rusija bi bila tako čisto osamljena.

Diplomat z marelom se motil

Angleški premier je kaj kmalu spoznal, da ga je Hitler v Monakovu s svojimi oblubami nalačal. Obljubil je zaeno z drugimi tremi jamčiti nedotakljivost mej okrnjene Čehoslovaške, nato na svečano obljubo v pogodbi pozabil in si osvojil vso deželo. Torijska vlada je uvidela, da je mir v Evropi na trhlih nogah in da se ne more zaupati ne Hitlerju ne Mussoliniju.

Spanija drugi nauk

Drugi nauk vladl v Parizu in Londonu je Španija. Mussolini je obljubil, da bo umaknil svojo armado iz Španije, čim zmagajo fašisti. Ne samo da te obljube ni izpolnil, nego poslal v Španijo nove čete alpinev, očividno za eventualni spopad s Francijo, Nemčijo pa je poslala v Španijo svoje vojne ladje, da jih bo imela v slučaju vojne z Anglijo blizu Gibraltara. Španija je za Mussolinija in Hitlerja v njunem boju za ekspansijo velikanska pridobitev, ki je ne bi bilo, če bi demokratične vlade pomagale republikanski Španiji.

Novo flirtanje s sovjeti

Ker sta Hitler in Mussolini zelo ojačala svojo vojno pozicijo in nadaljujota z osvajanjem, je pričel Chamberlain računati, da se vojni s fašističnimi silami ne bo mogelogniti. Ampak če se že mora dogoditi, hčetudi zmagati v nji. Težko, da bi mogli biti Anglia in Francija v taki vojni brez zaveznic kos Italije in Nemčije. In tu pa pride vmes Rusija, ki ima ogromno armado, veliko zračno vojno floto in tudi nekaj vojnih ladij, vrh tega pa sirovine, s katerimi bi v slučaju vojne lahko zlagala prijateljske države.

Kaj storí Rusija?

Sovjetska Unija bi imela vzrok, da pokaže Chamberlainu figo in mu s tem vrne kar ji je

V TEJ IN PRIHODNJI STEVILKI

V tej številki se je spet povabil mož z ogromnim vprašanjem, čigar naslov je "tole mi ne gre v glavo". Tone Zaitz, glavni odbornik SSPZ, je nedavno omenil, da je bil ta vprašaj v Proletarju dobra stvar, zato ga obnavljamo.

V prejšnji številki je bilo pisano tajnika finske socialistične federacije, in pa pismo v angleščini, naslovljeno posebne mu odboru socialistične stranke. V tej je isto pismo v slovenskem prevodu.

Citajte članke o delavskih problemih, ki so v tej, in bodo nadaljevani v prihodnjih številkah Proletarja.

BORBA PROTI ROOSEVELTOVI AKCIJI ZA MIR

Sovražniki ne samo v Rimu in Berlinu, nego tudi pred pragom

Ko je predsednik Roosevelt nedavno protestiral proti Mussolinijevi osvojitvi Albanije, je American Guardian objavil preko cele strani tale naslov: "Prosimo te, gospod predsednik, pozabi na Albanijo in misli na Alabamo."

Prav in potrebno je, da se ukvarjam s problemi po svetu in da se borimo proti fašizmu v Nemčiji in Italiji.

Ne bilo bi pa prav, če bi se bolj ukvarjali s terorjem v Albaniji kakor v Alabami, ki je naša dežela.

V petih ali šestih državah so legistature sprejele letos in lani proti unijam tako stroge zakone, da jim bo razvoj skoro onemogočen. V industrialnih konfliktih je proti njim toliko strogi določbi, da bodo stavke zlahka zadušene. Za kršilce teh omejitev so določene stroge kazni.

To so zakoni fašističnega modela in še več jih pride. Fašizem ima v Ameriki veliko pristašev in v zakonodajah močan vpliv. Ameriško ljudstvo stori pametno, če se čimprej organizira za boj s tukajšnjimi Mussolinijem in Hitlerjem, kajti če tega ne stori, bo tudi proti onima v Berlinu in Rimu brez moći.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Fašisti v boju s fašisti. Tak mu načeljuje republikanski kongresnik Hamilton Fish. Poleg njega je v odboru 25 sedanjih in bivših kongresnikov.

Mađarska in Albanija sta odstopile iz lige narodov. Obste zdaj članici takozvane "protokomunistične zveze".

Mohamedanci v Aziji in Afriki so priredili veliko protestnih shodov proti italijanski okupaciji Albanije, ki je po večini mohamedanska dežela.

Iz Beograda poročajo, da se pogajanja za sporazum med Hrvati pod vodstvom dr. Mačka in vladu ugodno razvijajo in je dr. Maček sklenil delovati v novi koalicijski vladi. Rešitev tega problema bo za Jugoslavijo velevažna pridobitev.

V Illinoiski univerzi v Urbani je nad 17,000 dijakov. Nedavno je bil eden izmed njih pred bordelom ustreljen, kar je obrnilo pozornost javnosti na "slabe morale razmere" v sosednjem te slovite univerzu.

Minnesotska legislatura je sprejela postavo za odpravo nezakonitosti v stavkah. Zakrivili so jo boji v unijah samih in pa "gangsterizem" v Minneapolisu, toda škodil bo vsem unijam.

Roosevelt je vsled svojih graj nad Hitlerjem in Mussolinijem izzval njuno jezo toliko, da sta zilia nanj v svojem časopisu ploho napadov.

V Washingtonu je bil ustavljen odbor proti vojni, ki

PRIREDBE NAŠIH ORGANIZACIJ

V Clevelandu bo koncert socijalne slavje kluba št. 27 JSZ v nedeljo 30. aprila v SND.

V Detroitu bo istega dne pravljico slavje klubov št. 114 in 115 JSZ s sodelovanjem socijalnega zborov "Sloboda". Ta prireditev se vrati v Slovenskem delavskem domu na Livernois Ave.

Klub št. 47 JSZ v Springfieldu, Ill., proslavi delavski praznik Prvi maj dan pred, v nedeljo 30. aprila v Slovenskem domu.

Socialistična stranka v Chicago bo imela pravljico prireditev v pondeljek 1. maja večer v Douglas auditoriju, Ogden in Kedzie Ave.

V Waukeganu bo imel prireditev klub št. 45 JSZ v nedeljo 7. maja. Glavni govornik bo John O'Neil.

Milwaukee in westališki so drugi so aranžirali predavanje, ki se bo vrnilo v nedeljo 7. maja pcpoldne v dvorani SST. Predavatelj bo Frank Zaitz.

V Chicagu bo imel koncert pevski zbor "Sava" 20. maja, konferenca klubov JSZ in Prosvetne matice za Illinois in Wisconsin pa se bo vrnila v Slovenskem del. centru v Chicagu v nedeljo 28. maja.

U. M. W. of A. in vprašanje nove pogodbe

Pogodba med UMW in premogovniškimi družbami bi bila sklenjena že pred potekom — to je — pred 1. aprilom, če bi bila sloga namesto neologe v unijskem gibanju. Tako pa je ta dvoboje med dvema sovražnima si taboroma prinesel premogarjem veliko škodo — vsekakor mnogo več nego družbam, ki so bile več ali manj vsled ustavljenja obrata tudi prizadete.

UMW ima proti sebi sovražnika v uniji Progressive Miners, ki jo je Green s svojo AFL vzel v zaščito in za boj, in da je UMW proti sebi kompanije, ki ta položaj izrabljajo za uničenje unij v celoti. Razmere premogarjev so poslabšane v povojnih letih tokrat, da je zločin, če se unije navzlic temu ne morejo zanje složno postaviti v bran. V sedanjih pogajanjih so bili zavlačevanja največ krivi oni krogci, ki so sovražniki vsega, kar zastopa CIO in pa Lewisovi osebni nasprotniki pa še posebej.

Francovi rabliji na delu

Vojna sodišča so odsodila v smrt že stotine lojalistov, ker so branili ustavo republike in svobodo svoje dežele pred tujo invazijo.

Zanimivo je, da je med tema dvema skupinama prišlo že do sporazuma, toda večina odbora socialistične stranke je na svoji zadnji seji meseca februarja

ZAVEDNI IN NEZAVEDNI ZAVEZNIKI BERLINA IN RIMA V ZED. DRŽAVAH

NJIIHOVA TAKTIKA V KONGRESU IN V ČASOPISU PROTIV ADMINISTRACIJI NE BO PREPRECILA VOJNE NEVARNOSTI. — PREDLOG ZA SPORAZUM IN SODELOVANJE

Predlog predsednika Rooseveltovega ki naj bi zagotovil mir Evropi in celiemu svetu, katerega je naslovil Hitlerju in Mussoliniju, ju je postavil v zagotovo v prid Hitlerja tako spremno, da tega niti "idealistični pacifisti" ne morejo zapaziti. Zato J. P. POMAGAJO v isti namen. Hitler in Mussolini sta vesela tega stvoma trdijo, da je ameriški predsednik Zed. držav. Chicago Tribune na primer agitira v predlogu predsednika Rooseveltovega, da pripravljen sodeloval na konferenci za omejitev oborževanja ter za rešitev ekonomskih in teritorialnih sporov pri konferenčni mizi. Ako ta predlog sprejmeta, je ameriška vlada pripravljena sprejeti vlogo posredovalca.

Naciji odbili nasvet

Nacijska propaganda v Nemčiji je Rooseveltova vsled tega predloga silovito napadla in Mussolinijeva v Italiji ji zvesto sekundira. Hitler in Mussolini mu odgovarjata izbegavajoča, da v resnicu on (Roosevelt) s svojimi napadi na totalitarni države (Nemčijo in Italijo) izvira v vojno in daje s tem potujo Angliji in Franciji v njuni pripravah za oborožen napad. Nacijska pravijo, da hoče biti Roosevelt drugi Wilson, le da je bil slednji bolj pošten kot je sedanji ameriški predsednik. Očitno je, da će se v Berlinu ne premislijo, ne bodo dali nikakoga zagotovila za mir, ker si upata Nemčija in Italija več pridobiči s sedanjem pretečo takatiko, kot pa na konferenci, kakršno predlaga Roosevelt.

Idealizem in realnost

Morda so vodili Rooseveltova v tej njegovi potezi zgolj idealistični motivi in je verjel, da bo z njimi uspel. Nasprotniki — v prvi vrsti republikanski demokratični toriji, mu očitajo, da je to njegova poteza zapisi Zed. držav v novo vojno v korigi Velike Britanije in Francije.

"Mar nam ni prošla svetovna vojna za to zadosten dokaz?" vprašujejo.

Res. Ampak ISTI TORIJI so Wilsonu v onih dneh — v času sklepanja mirovnih pogodb, U. N. I. V. S. O. M. O. R. A. L. O. oporo v Zed. državah, da ni v Parizu zastopal nikogar razen sebe.

Isto se ponavlja

Zdjaj prav tako ugonabljava MORALNO oporo Rooseveltu in naciji ter fašisti z zadovoljstvom. (Nadaljevanje na 3. strani.)

FRANKLIN D. ROOSEVELT

čini pacifisti. Oboji pomagajo kampanji, katera edini namen je diskreditirati boj predsednika Zed. držav proti fašizmu in pa njegove napore za ostrašenje Mussolinija in Hitlerja, ki ju z omenjenim predlogom vabi za mirovno izjavo, za pogoj, pod katerimi bi svet USA SKUŠAL rešiti razne probleme brez vojne.

Ilužije, ki so vredne poskusa

Socialist, ki zna presojati kaj je realnost, in kaj je iluzija, ali pobožna želja, ima pravico biti skeptičen in gledati nezaupno Rooseveltove poskuse. Lahko prinesejo ravno nasprotni učinek kot ga morda on pričakuje. Ampak realistični socialist, ki zna presojati kaj je realnost, in kaj je iluzija, ali pobožna želja, ima pravico biti skeptičen in gledati nezaupno Rooseveltove poskuse. Lahko prinesejo ravno nasprotni učinek kot ga morda on pričakuje.

Res. Ampak ISTI TORIJI so Wilsonu v onih dneh — v času sklepanja mirovnih pogodb, U. N. I. V. S. O. M. O. R. A. L. O. oporo v Zed. državah, da ni v Parizu zastopal nikogar razen sebe.

Isto se ponavlja

Zdjaj prav tako ugonabljava MORALNO oporo Rooseveltu in naciji ter fašisti z zadovoljstvom. (Nadaljevanje na 3. strani.)

Etim Kristjan je napisal v letošnji "Majski Glas" zanimivo daljšo študijo o "izmih" in "istih". Ivan Jontez piše o "lenuhih", o onih lenuhih, katerim gre zasluga za ves napredek po svetu: tistim "lenuhom", ki so ustvarjali duševno, da je človek lahko dosegel stopnjo, ki jo imenujemo civilizacija. Marsikdo teh duševnih delavcev in umetnikov je živel v pomankanju, ljudje pa so jim rekli "lenuhi". In prav ti misleci in umetniki so zapustili bogastva, ki jih označujemo z besedo "kultura".

Prav tako zanimivi so spisi, ki jih imajo v "Majskem Glasu" Ivan Vuk, Anton Garden, Tone Zaitz, Justin Zajec, Ed. Tomšič, Anton Slabe, Milan Medvešek, Frank Česen, dalje urednik in drugi.

Interesantni so spisi tudi v angleškem delu.

"Majski Glas" ki bo razposlan v kratkem, ima 84 strani. Stane 25c. Ako ga še niste naročili, storite to takoj. Priporočite ga tudi prijateljem in znancem.

SDF odklonila pogoje soc. stranke za združenje

Iz poročila eksekutivne Socialdemokratske federacije (staré garde) v New Leadru z dne 8. aprila je razvidno, da je o pogojih soc. stranke za združenje razpravljala dva dni in jih odklonila. V svojem odgovoru socialistični stranki pravi eksekutiva SDF, ki imelo združenje smisel samo če se odstranijo vzroki za razprtje, radi katerih se je leta 1938 dogodil razkol. Nekateri pogoji soc. stranke so v bistvu ponavljanie trokističnih idej, pravi SDF, radi katerih se je frakcijski bojni

pričel, in če se tega vzroka ne odstrani, bi bilo združenje brez pomena. SDF se od soc. stranke razlikuje tudi v vprašanju vojne. Slednja ji je absolutno nasporna, tudi če se bi vršila proti fašističnim silam, dočim SDF meni, da to ni ne pametno ne pravilno socialistično stališče, kajti tako opozicija vojni proti fašističnim silam bi bila njeni listi, šole itd., prišla v roke ljudi katerim ne zaupa.

Zanimivo je, da je med tema dvema skupinama prišlo že do sporazuma, toda večina odbora socialistične stranke je na svoji zadnji seji meseca februarja

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, III.
 GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
 NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75,
 za četr leta \$1.00.
 Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.
 Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka
 popoldne za pribrebitve v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor..... Frank Zaitz.
 Business Manager..... Charles Pogorelec.
 Asst. Editor and Asst. Business Manager..... Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
 Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
 Telephone: ROCKWELL 2864.

Vsесlovanstvo v teoriji in praksi

Frank Starman iz Pittsburgha, ki ima v tej številki kritičen dopis proti Proletarju zaradi naših opomb o "vseslovenskem kongresu", se moti, ako misli, da mi odklanjamo sodelovanje s tistimi slovenskimi skupinami, ki so proti fašizmu in iskreno za demokracijo ter socialno pravičnost. Ampak pan-slavizem ni bil in ni danes gibanje za demokracijo. Sploh so ga tvorili tako različni interesi raznih slovenskih narodov da je v kritičnem času izgubil celo iluzorno vrednost. Pan-germanizem si jo je vsaj nekaj ohranil, kajti en narod je en narod, Slovani pa so mešanica narodov.

Mussolini in Hitler sta Jugoslaviji res smrtno nevarna. Če sta se odločila, da ji napravita konec, kakor sta ga Čehoslovaški, bosta uspela. Seveda, ne za zmerom, kajti tudi njune nad-vlade v Evropi bo prej ali slej konec.

Prav tako mogočen sovražnik Jugoslavije pa je znotoraj njenih mej — zapaden v borbi Hrvatov za samostalnost. Vsi ameriški časniški poročevalci v Evropi trdijo, da je voditelj Hrvatov dr. Vladko Maček flirtal v prid svojega boja za "osvoboditev Hrvatov" s Hitlerjem.

Za moralno razbitje Čehoslovaške naznotraj ni nihče prispeval toliko kot voditelji klerikalnih Slovakov. V svojem sovraštvo do Čehov so se posluževali najgrših izdajstev in pomagali z njimi Hitlerju kolikor največ so mogli. Ali jih bodo Hrvati posnemali? Ali bo vladta v Beogradu mogla na tej kritični točki pridobiti Hrvate za sporazum?

Vsi vemo, tudi dopisnik, ki nas neupravičeno graja, da se je za hrvatski šovinizem pred par leti na vso moč zavzel tudi komunistični "Radnički Glasnik". Zavrgel je označbo "jugoslovenski", postal samo hrvatski in tekmoval z drugimi hrvatskimi "patriotičnimi" gibanji za rešitev Hrvatske "izpod krvave beogradsko diktature". Hitler in Mussolini sta vesela takega boja, ker jima je to v pomoč za oslabljenje Jugoslavije vznötaj.

Srb in Hrvati, Čehi in Slovaki, Poljaki in Rusini, Bolgari in Srbji so Slovani. Ali si morete misliti več nesoglasij med narodi kot jih je med temi ljudstvi "majke Slave"?

Naše kritike so torej namenjene vzhodom teh razprtij in sovraštov. Zato smo že s početka jugoslovenskega socialističnega gibanja delovali za tako združenje teh narodov, ki bo iskreno, v katerem bo vsak narod lahko ostal narod in se kulturno in gospodarsko razvijal po svojih najboljših močeh. Ampak politiki buržavzni strank ne poznavajo takih načel. Oni hočejo vladati nad svojim in nad drugimi narodi. Češki politiki so hoteli ukrotiti Slovake namesto da jih bi skušali pridobiti. Vlada v Beogradu je smatrala, da jih Hrvati morajo biti podložni, če ne zlepa pa zgrda. Če pa bi bila pametna, bi si pridobila za sodelovanje Bolgare in Hrvate, namesto da so ji zdaj oboji nevarni kakor so bili Čehoslovaški republike nevarni Slovaki in Poljaki.

Vseslovenski kongres v Zed. državah niso nova reč, kakor meni v svojem dopisu F. Starman. Vršila se so slična zborovanja med vojno. V Californiji imajo že mnogo let nekakšno slovensko zvezo. Nekdo je slično organizacijo ustanovil v Milwaukeeju. Mi pa smo se družili s tistimi narodi, ki so hoteli na pogoriščih svetovne vojne zgraditi resnične ljudovlade na temeljih socialne, industrialne demokracije.

Namesto njih smo dobili diktature in teroristične režime. Dela je torej še veliko pred nami, borbe proti fašizmu še nič koliko, a dvomimo da jo bodo vršili politiki, ki so si s pomočjo svojih rojakov Slovanov pridobili visoke službe in nastopajo kot njihovi pravi predstavniki. Oni so zagovorniki gospodarskega sistema, radi katerega imamo vso to zmedo po svetu. Krivice odpravljajo z novimi krivicami. Tako so delali tudi na takovzanih mirovni konferenci v Versaillesu in posledice so tu.

"Hvaležni" narodi

Albanci so svoje "osvoboditelje" Italijane navdušeno pozdravili in italijanskemu kralju ponudili Zogovo krono in vse kar imajo. Italijanski kralj in Mussolini sta bila kar ginjena nad tolkinško hvaležnostjo Albancev in kralj je vzel še to krono, da je zdaj kralj Italije, cesar Etiopije in kralj Albanije.

Slovaki so prav tako hvaležni Hitlerju in dr. Tiso mu v imenu "osvobojenega" slovaškega naroda pošiljajo vroče pozdrave. Še celo o Čehih trdijo, da so zdaj bolj zadovoljni. Ce Hitler in Mussolini osvobodita tudi Slovence in Hrvate, Rumunce in Ukrajince, jem bodo nedvomno prav tako navdušeno pošiljali izraze hvaležnosti. Kdor ni hvaležen, mora v koncentrični tabor, ali pa pred puške. Marsikdo izmed teh "hvaležev" bi zaslužil tako kažen, namesto da jo dele onim, ki nočejo biti "hvaležni".

Chamberlainova "marela"

"Marela" ima dober namen. Človeku nudi streho v sili. Ampak Chamberlain jo je diskreditiral, ker je z njo dal streho Mussoliniju, Hitlerju in generalu Francu. Zdaj se vsi norčujejo iz "marele", posebljena v premierju Velike Britanije.

Ce socializem ni dober družabni sistem, kaj je boljše, nego socializem?

"OSVOBODITEV" ALBANIJE

Mussolini je posal v Albanijo na kratek obisk svojega zeta grofa Ciano (spredaj na vrhni sliki), ki je njegov vnašni minister, da oznan osvoboditev strečnemu ljudstvu. Nalog je spremno izvršil, ker je tudi v Albaniji veliko takih ljudi, ki so naprodaj. Tudi uobičaj kralj Zog je bil tak karakter. Mussolini je ogoljufal za približno milijon dolarjev v zlatu.

NEKOLIKO POGLEDA V NAŠO ZGODOVINO

Piše FRANK ZAITZ

Tu in tam kdo radi omeni trajedijo JSZ med vojno in po-

tako sposoben, so rekli. In njegov program je odobril Woodrow Wilson. Torej čemu ne bi zmagal?

Dejstvo je, da je bil program, ki ga je zastopal z ozirom na jugoslovensko vprašanje JRZ, poražen. Jugoslavija, ki je nastala po svetovni vojni, ni bila tako, kakor jo je predlagalo JRZ ampak zmes, kakršna je še danes.

Naše ljudstvo v Ameriki je upalo na zmago JRZ. Ker zmagane ni bilo, so razočarani trumoma zapustili JSZ, dasi ni bila ničesar kriva. Za "Proletarca" je bil to silovit udarec. Skoraj vsi njegovi agitatorji so od leta 1916 dalje postali delavni za novoustanovljeni dnevnik "Prosveto", ne zato, da bi bila lahko hladnejše presojali, kar so priseli, nego se brigajo tudi za svojo rojstno deželo. James Oneal je v svojem boju proti JSZ uspel toliko, da je moral Frank Petrič vsaj po ovinu priznati, da je bila nevedljivo stališče napačno.

Danes ga isti James Oneal zagovarja bolj živo kot pa ga je takratni urednik Proletarca Etbin Kristan.

Tako smo se torej vrnili v stranko in ji pomagali.

Pomagali v pravem pomenu besede, kot jih ni še nobena druga narodnostna skupina. Vsa naša agitacija smo gradili na prestidž stranke. Zdaj je nam to vse v napotki.

Mnogi klubki so propadli, ali hirajo. Kakor nekoč, je spet zatočil slučaj, da so marsikje edine socialistične postojanke one, ki so pridružene JSZ.

Neki naš zvest sodrug je dejal, da smo izgubili dva kluba v Chicagu — na North Side in South Chicagu. Tajnik kluba na north side se je izgubil med malo skupino psevdo "militantov" in v družbi z njimi zapravil klubovo blagajno in klub.

Ko sem člane svaril pred to nevarnostjo, sem se zameril, namesto da bi pravočasno pazili na onega, kateremu ne bi smeli zaupati. Klub v So. Chicasu se je razpustil, ker ni bilo nikogar, ki bi hotel zanj vršiti tajniške posle. In vrh tega, čemu bi se kdo brigal, če ni stranke, ki bi bila našim ljudem v vzpodbudo! Težko je pisati resnicno, ampak taka je — ne morem pomagati. Vem pa, kakor veste vi, da pripada bodično, namesto samo socializmu. Kdaj in kako ga uveljavimo, ne vem. Vemo le, da razvoj vodi človeško družbo v socializem, četudi po grapihovih potih.

Seveda bogastrov ne dela človeka plemenitega; tudi denar sam ni sreča. Toda vsekakor je izdatno pomirjevalno sredstvo.

Mislim, da je precejšnja razlika, ali mora človek prenatisati svoje tegobe v udobnem naslanjaču, v svoji lastni vili z lepim vrtom, ali pa v bednem, tesnem vlažnem stanovanju, kjer se v enem prostoru kuha, pere, je, boleha in umira.

Če bo hotel biti človek enakopraven s človekom, bo trebuje ustvariti red, v katerem bo pri življenskem startu v teku odločala samo naravna sposobnost človekova; red, v katerem ne bo tepec užival vsega v prebiju samo zato, ker je bogat, in v katerem je nadarjen in pošten človek vseskozi nesrečen in zapostavljen samo zato, ker je rev.

Zato se pa borimo za resnično demokracijo, to je za socializem, — E. H.

prednost pri tem teku v življene.

na agitacijski turi. Pomagal je mnogo, a o nobenem posamezniku ne moremo reči, da je bila otetev JSZ njegova zasluga. Kdorkoli bi kaj takega trdil, ni v skladu z resnico.

Leta 1920 JSZ še ni bila v socialistični stranki, toda v kampanji za predsedniške volitve, v kateri je bil socialistični kandidat Eugene V. Debs, je storila Jugoslovanska socialistična zveza VEC, kot katerakoli druga narodnostna federacija socialistične stranke.

V Detroitu je vršil agitacijsko delo zgoj na klub št. 114. V severni Minnesoti je vršila vse agitacijsko delo za socialistični tiket naša zveza — in to s tolikim uspehom, da je dobil Debs marsikje večino, ali pa je bil po številu glasov na drugem mestu. V zapadni Pennsylvaniji so razpadli skoraj vsi angleški socialistični klubki, naši pa so stopili na njihova mesta in agitirali. Razdalj smo one dnevične letakov v angleškem jeziku in tiskali poseben slovenski agitacijski pamflet v 25,000 izvodov. Sklicavali smo shode vse povsod. Nihče ni bil tega našega dela bolj vesel kakor pokojni Debs. Ko je leta 1925 govoril na našem shodu v Waukeganu, ob prilikl konvencije SNPJ, je znova poudaril, da je vesel naše zveze, čeprav je šla iz stranke, kajti ravnala se je zmerom po svojem najboljšem prepričanju — nikdar ni bila izdajalska. Godina in jaz sva ga spremilja na shod, ko je nameril.

Ko smo vprašali za ponovno pridruženje k soc. stranki (bilo je to na detroitski konvenciji soc. stranke leta 1921), je nam nasprotoval — res nasprotoval James Oneal (zdaj urednik New Leadra). Morris Hillquit je odgovarjal na njegove napade, češ, da on (Oneal) ker je Amerikanec, ne razume teženj tujerodcev, ki hočejo dobro ne samo Zed. državam v katerih so se priseli, nego se brigajo tudi za svojo rojstno deželo. James Oneal je v svojem boju proti JSZ uspel toliko, da je moral Frank Petrič vsaj po ovinu priznati, da je bila nevedljivo stališče napačno.

Danes ga isti James Oneal zagovarja bolj živo kot pa ga je takratni urednik Proletarca Etbin Kristan.

Tako smo se torej vrnili v stranko in ji pomagali.

Pomagali v pravem pomenu besede, kot jih ni še nobena druga narodnostna skupina. Vsa naša agitacija smo gradili na prestidž stranke. Zdaj je nam to vse v napotki.

Mnogi klubki so propadli, ali hirajo. Kakor nekoč, je spet zatočil slučaj, da so marsikje edine socialistične postojanke one, ki so sicer vestni, a nimajo v socialističnem delu še nobenih izkušenj.

V kakšnih problemih se naj osredotoči soc. stranka v bodoče? Veliko jih je. Vendar pa to vprašanje samo na sebi ni važno. Važno je, da si stranka sestavi resen, realističen program in prične zanj organizirati maso pod svojim okriljem, kajti še potem, ko bo močna, bo njena beseda kaj pomenila.

6. Klube (Branches) naj se kontrolira tako, da bodo skrbeli in se oddajajo članarine, ne pa le trdili, koliko imajo članov. Registracije po našem mnenju odbijajo člane, predvsem kajpada one, ki so pristopili v gibanje vseled zvestobe socializmu, ne pa vsled formalno.

Točka v pogodbji je zanimiva zato, ker so mnogi po pravem neuspehu obrnili unijo hrabet in se udinjali kompaniji kot neunijski delavec. Zdaj jim bo kajpada nerodno vprašati za pristop, pa bodo morali. Plaćati bodo morali vse zaostale prispevke. Pogodba je priljivo zboljšana in je podpisana za dve leti. — Porocenec.

EKSEKUTIVA SOC. STRANKE ZA REORGANIZACIJO V POSLOVANJU

sti. Z registracijami v zadnjih par letih smo stranki napravili škodo.

7. Kaj pričakujemo od gl. stranki? Naravno, delo, zaradi kakšnega obstoja in od nas kot vseh postojank pa sodelovanje z njim.

8. Vprašanje, kakšne funkcije se v glavnem stanu lahko opusti brez škode za gibanje v celoti, ni enostavno. Glavno je, da se ne ukvarja z malenkostmi, in predvsem, da ne postane orodje zdaj te, zdaj kak druge frakcije, kar ne prinaša drugemu kakor škodo.

9. Socialistična stranka ima pogoje, da ustvari iz svojega glasila "Socialist Call" velik, vpliven list. V ta namen je potrebno sposobno objektivo v uredništvu in v upravi. Pomanjkanje tega znanja in sposobnosti je glavni vzrok propasti večine socialističnih listov.

10. Obljube, da bo socialistična stranka napredovala, čim jo zapusti ovirajoča jo frakcija (staro gardo), se niso uresničile. Posledica razkola je, da sta obe unice za praktično delo s pomočjo komunistov druga druga in s tem vsaka sebe.

Ekssekutiva naj to dejstvo preudari in si najde pot in sredstva ne samo za združenje že organiziranih socialistov, nega tudi pritegnjenje v organizacijo tisoč onih socialistov, ki so vsleži notranjih hib, ki tudi selitev ne bo pomagala.

3. Zahteva ekssekutive, v kateri se je na svoji seji mesečna februarja izrekla za resignacijo vseh funkcionarjev v njihovih uradih, po našem mnenju ni bila taktna. Kajti s tem je zato eno ustvarila mnenje, da tudi sama ni delala prav, ko je ljudi, od katerih pričakuje odstop iz uradov, najela, ali jih izvolila.

4. Na vprašanja, če koga svetujemo v ta ali oni urad, odgovarjam, da ekssekutiva sama najboljše ve, kakšni bi njeni uradniki morali biti. Mi smatramo le, da bi bilo boljše, če bi jih iskala med že sposobnimi agitatorji, namesto med onimi izobraženimi ljudmi, ki so sicer vestni, a nimajo v socialističnem delu še nobenih izkušenj.

5. V kakšnih problemih se naj osredotoči soc. stranka v bodoče? Veliko jih je. Vendar pa to vprašanje samo na sebi ni važno. Važno je, da si stranka sestavi resen, realističen program in prične zanj organizirati maso pod svojim okriljem, kajti še potem, ko bo

PREKO ATLANTIKA PO 31. LETIH

FRANK ZAITZ

XXXI.

Kmalu smo bili iz mesta, ki je bilo nekoč prestolnica velenstva, zdaj pa vidoma nazaduje. Vsi, s katerimi smo govorili, so odkrito priznali, da si na Dunaju obetajo še slabše čase. Dokler je bila Avstrija samostojna je prihajalo vsaj veliko turistov. Ko je Hitler postal gospodar Dunaja, je začel naglo padati tudi ta vir dohodkov.

V mestecu Stockerau, blizu češke meje, smo spet videli razdejane, izropane prodajalne židov. Nacijska drhal je pobral v njih vse kar je mogla in popacala stene, okna in vrata zunaj in znotraj s psovki na "jude". Tu in tam se še kak Jud upira proti toku, ampak na prodajalni mora imeti velik napis "Jude", trgovina tik njege pa je označena za "arijsko prodajalno". V restavracijah, v gledališčih, muzejih itd. ti napis pojasnijo, da židom vstop ni dovoljen.

Ko sem Zagarju, ki je vodil avto, kazal te razdejane židovske prodajalne, se je spet razhudoval. Njegova sopoga mi je pošepetal, da mu jih naj več ne omenjam. On vozi, boljše in varnejše je, če ima svoje misli na volanu, namesto da protestira proti nacijskim bestijam.

Ceste so v Avstriji dobre. Oziroma bile so predno jo je vzel Hitler. Nato pa je ceste proti Čehoslovaški razkopal in zgradil nove za motorizirano armado. To delo so opravljali politični jetniki. Obgovarjali smo jih — jim rekli "sodruži", a zrli so na nas skoro sovražno in nihče nam ni odzdravil. Bržkone tudi ne smejo, kajti disciplina je stroga. Stražniki kar preže, koga bi mogli zlatotiti pri kakem napačnem dejanju. Nekje smo morali zaradi ovir ustaviti. Površino ceste so politični jetniki izkopali več čevljev globoko, da so ju razširili in ji dali tršo podlago. Današnje moderne armade potrebujejo fina poto, ako se hočejo komodno pomikati s svojimi težkimi stroji. Delavci so bili večinoma srednje starosti, med 40 in 60 let, social-demokrati, dunajski Čehi in zdaj so jim dodali tudi Šušnikove klerikalce. Predno so postali jetniki, so imeli službe — večinoma državne službe. Zdaj postopa oblast z njimi kot da so največji zločinci. Doma — kdo ve kakšni so zdaj njihovi domovi, imajo žene in otroke. Le redko kdaj komu dovolijo svidenje z njimi. Angela je iz avta nekemu rekla, da naj ne dela tako trdo — je vroče — a mož je nas le mučno pogledal in kopadal. Spe v zastraženih taborih in hrano imajo skrajno slabo.

Socialisti so jezno pogledovali tudi v črko "I" na našem avtu. Značila je, da smo iz Italije, torej nedvomno Italijani. To je Zagarja jako jezilo in mu je bilo žal, ker je prisel v Evropo skozi italijansko pristanisce. Kjer se izkrcas, dobija tudi licenco za avto, ako ga imaš s seboj.

Dospeli smo na mejo, napravili obračun spet z nemškimi uradniki, katerim je bilo treba znova kazati in šteti naš denar, a za prtljago se niso zmenili.

trok, a ne moremo pomagati. Če bo vojna, bo fronta kar tu, je dejal Florijan Henrik, tako je namreč temu čehu ime. "Najboljše bo, da gre tvoja žena z otrokom nazaj na Dolenjsko," mu je predlagal Zagar. Dal ji je potrebno vstop za potovanje, pa se je odpeljala v svoj rojstni kraj.

Zagarjeva sta prenočevala pri njima, Angeli in meni pa so poskrbeli stan v graščini. Kilian Zanek je v nji nadzornik nad hišnimi posli. Kuharji, sobarie, kočijaži in šoferji so pod njegovim poveljstvom. On in žena govorita priljivo dobro slovensko. Naučila sta se našega jezika pri sličnem poslu v neki graščini na Dolenjskem. Prijazna človeka, ki sta nam naslednji dan razkazala sobe, dvorane in starine tega ličnega dvorca.

Tudi ceste po Češkem so bile razdrte, da jih razširijo in utrdijo. Gradili so jih najeti delavec, ki so nam veselo odzdravljali. Velika razlika med devecem, ki dela prostovoljno, magari v poletni vročini na celi, in političnim jetnikom.

"Ha, Italc!" so rekli drugi trgovci češki delaveci, ko smo utirali med kupi gramoza in cement pot po popravljenem delu ceste naprej. "Nismo Italci, na zdar sodruhi," jim je vpli Zagor.

Mnogokrat smo videli velike oddelke češke armade. Kajti mobilizacija je bila v teku.

Večkrat smo morali na cestah čakati, da so vojaški oddelki odšli, predno smo spet imeli svobodno pot. Vojaki so bili navdušeni, dobro oblečeni, toda tu in tam vsed vaj in korakjanja vsi premočeni. Bilo je koncem julija, ko smo potovali v teh krajih.

Prišli smo v Znojmom in Prago je mesto Jihlava. Tu ni nikhe vpil "Heil Hitler".

kajti prebivalci so Čehi. V banki smo izmenjali par papirnatih ameriških doljarjev za češke korune. Ameriški čekov na hotela. Na trgu, kjer prodajajo sočivje, je nas ogledovala malo skupina ljudi, ki bi jih lahko smatrali za cigane. Govorili so hrvatski dialekt. Presojali so nas in ugibali našo narodnost. "Italijani so," je ugotovil eden. Drugi pa, da morda Francozi. Oglasili sem se nazaj v hrvaščini, da jim pomagam ugibati. Rekli so, da so priseljeni iz Slavonije, ki se tu pecajo s prodajo sočivja. Kako je tista slavonska naselbina na Češkem nastala, nisem vpraševal.

Že mnogo let po vojni so se Čehi selili na rodovitna slavonska polja, pa so morda domaćinom dali poleg denarja v zameno svojo zemljo na Češkem.

Do večera moramo priti v Prago," smo sklenili. Avto je brnel ob rodovitnih poljih in lepih gozdovih. Hvaležna je zemlja na Češkem. Le malo je pustne. Vojaki po cestah in prebivalci vasi in mest so nam bili priča, da ne žive v pomanjkanju. (Dalej prihodnjic.)

Otroci, ki so se na cesti ogibali avtu, so dvigali roko v nacistični pozdrav in vpili "Heil Hitler!"

"Kaj neki je tem Nemcem na Češkem," sta ugibala Angela in Zagor. "Tu so svobodni, govore in pišejo kar jim drago, v blagostanju žive, pa hočejo v nacističnu sužnost!"

Blizu Znojma živi Zagarjeva nečakinja. Njen mož mlad, zastaven Čeh, je čakal poziv v armado. Seznanila se je z njim, ko je delal na graščini v Hmeljniku na Dolenjskem. Zdaj je gozdnici čuvaj v graščini Kravoski, ki je eno največjih veleposetev na Češkem. Posejajo ga italijanski aristokrat Trasso-Dentice. Češka vlada mu je mnogo zemlje vzela in jo razdelila kmetom, toda posesto je še zmerom sijajno. Blizu graščine je vas, revna vas, v kateri žive razni uslužbeni graščinci. Zagarjeva nečakinja je bila obiska jako vesela. Kmalu je prišel z dela tudi njen mož. "Kako, se kaj bojš vognje?" smo ga vpraševali. "Kaj bi se bal. Drugi bodo morali iti in jaz bom moral. Seveda, težko je iti od žene in o-

Zavedni in nezavedni zaveznički Berlin in Rima v Zed. državah

(Nadaljevanje s 1. strani.) Nezavedno, je bodisi odkrit zaveznički zla, ki vladata danes nad svetom, ali pa mu pomaga vsled tega, ker njegov razum ni dovolj močen, da bi mu mogel dopovedati, kako pojmovati realnost, pa rajše sanja. "Dynamitna" diktatorja v Berlinu in Rimu sta obojih vesela.

Zvezni in nezavedni zaveznički Berlin in Rima v Zed. državah

V časih, kot so sedanji — ko preti nevarnost z mnogih strani posebno delavskim ustanovam, je potrebno, da razvij in dogodek pozno motrimo, da smo na strazi in da varujemo in branimo, kar smo si s trudom zgradili. Predvsem je potrebno, da je med delavstvom v te namene čimveč jasnosti in smisla za enotnost in smotreno delovanje.

Stvarne, temeljite razprave, nepomešane s strastmi predsodkov in mržnje,

lahko največ koristijo načelu enotnosti in uspešnemu delovanju naših ustanov.

Izrazite svoje mnenje, na primer, o bodočnosti J. S. Z. in njenih nalogah; o

"Proletarca" in agitaciji zanj, ali o čemerkoli, kar se tiče naših aktivnosti na prosvetnem polju, Prosvetne matice, in pa delavskega gibanja v splošnem.

REKLAMA, KAKRSNE SE NE MORE KUPITI

Slovita zamorska pevka Marian Anderson je pred par meseci vprašala za najem dvorane v Washingtonu, D. C., ki jo lastujejo "Hicer ameriške revolucije" (DAR). V nji so slovite ameriške dame, namreč ne toliko slovite, ampak bogate ameriške dame. Andersonovi so dvorano in koncert odločile, ker je zamorka. V protest proti odločitvi je Mrs. Roosevelt, žena predsednika Zed. držav, odstopila in napravila s tem Andersonovi toliko reklame, da si ne bi mogla kupiti v enaki vrednosti tudi za milijon dolarjev. Koncert v Washingtonu je potem priredila pred Lincolnovim spomenikom, ki se ga je udeležilo 75.000 ljudi. Na gornji sliki je zaznamovana s silico.

Zapisnik konference klubov JSZ in društva Prosvetne matice za zapadno Penns.

Konference klubov JSZ in društva Prosvetne matice v zapadni Pennsylvaniji se je vrnila dne 26. marca 1939 v Slovenskem izobraževalnem domu v Moon Runu, Pa. Tajnik Jacob Ambrozich otvoril zborovanje ob eni popoldne. Govori o potrebah takih zborovanj med našimi delavci v zapadni Pennsylvaniji.

Za predsednika zborovanja izvoljen John Terčelj, za zapisnikarja John Koklich. Tajnik Ambrozich čita zapisnik prejšnjega zborovanja. Sprejet je glasno. Tajnik Ambrozich čita pismo sodruga Joseph Snoya iz Bridgeporta, O., v katerem želi zborovanju veliko uspeha ter se oprosti, ker mu ni mogoče biti med nami. Pošilja šest vstopnic na njih promajnisko poslavo. Pismo vzeto z navdušenjem na znanje.

Tajnik Ambrozich predloži pismo odbora slovenskega dneva, ki vabi, da naj se ta konference organizacija pridruži in pošteje zastopnika na njih zborovanju.

Tajnik Ambrozich predloži pismo odbora slovenskega dneva, ki vabi, da naj se ta konference organizacija pridruži in pošteje zastopnika na njih zborovanju. Tajnik Ambrozich predloži pismo odbora slovenskega dneva, ki vabi, da naj se ta konference organizacija pridruži in pošteje zastopnika na njih zborovanju. Tajnik Ambrozich predloži pismo odbora slovenskega dneva, ki vabi, da naj se ta konference organizacija pridruži in pošteje zastopnika na njih zborovanju.

Tajnik Ambrozich predloži pismo odbora slovenskega dneva, ki vabi, da naj se ta konference organizacija pridruži in pošteje zastopnika na njih zborovanju.

Tajnik Ambrozich predloži pismo odbora slovenskega dneva, ki vabi, da naj se ta konference organizacija pridruži in pošteje zastopnika na njih zborovanju.

Tajnik Ambrozich predloži pismo odbora slovenskega dneva, ki vabi, da naj se ta konference organizacija pridruži in pošteje zastopnika na njih zborovanju.

Tajnik Ambrozich predloži pismo odbora slovenskega dneva, ki vabi, da naj se ta konference organizacija pridruži in pošteje zastopnika na njih zborovanju.

Tajnik Ambrozich predloži pismo odbora slovenskega dneva, ki vabi, da naj se ta konference organizacija pridruži in pošteje zastopnika na njih zborovanju.

Tajnik Ambrozich predloži pismo odbora slovenskega dneva, ki vabi, da naj se ta konference organizacija pridruži in pošteje zastopnika na njih zborovanju.

Tajnik Ambrozich predloži pismo odbora slovenskega dneva, ki vabi, da naj se ta konference organizacija pridruži in pošteje zastopnika na njih zborovanju.

Tajnik Ambrozich predloži pismo odbora slovenskega dneva, ki vabi, da naj se ta konference organizacija pridruži in pošteje zastopnika na njih zborovanju.

Tajnik Ambrozich predloži pismo odbora slovenskega dneva, ki vabi, da naj se ta konference organizacija pridruži in pošteje zastopnika na njih zborovanju.

Tajnik Ambrozich predloži pismo odbora slovenskega dneva, ki vabi, da naj se ta konference organizacija pridruži in pošteje zastopnika na njih zborovanju.

Franka Zaitza, ki so se vršili koncem prošloga leta. Bili so uspešni v vseh oziirih. Hrvatin (Pittsburgh) meni, da je bilo za one shode premalo časa, ker se jih ni moglo zadostno oglašati. Priporoča, da se v drugičda za aranžiranje takih prireditv več časa. Poročilo tega odbora se sprejme z zadovoljstvom na znanje.

Sledi poročilo zastopnikov klubov JSZ. Sodrug Aubel, Moon Run, poroča, da je njih klub dal oglas v Majski Glas ter ga naročil 10 iztisov ob enem so dali iz klubove blagajne \$10 v konferenčno organizacijo. Sodrug Kavčič in Pustovrh, Sygan, poročata, da so dali oglas v Majski Glas ter naročili 25 iztisov. Klub v Burgettstownu je dal oglas v Majski Glas. Klub šteje 20 članov. Zu klub v Canonsburgu poročata Pavčič v Koklju, da so dali oglas v Majski Glas ter so aktivni kolikor jim razmere dopuščajo. Priredili bodo piknik tretje nedelje v avgustu v Drenikovem parku. Polovico dobička bodo dali konferenčni organizaciji. Smrekar, Aliquippa, poroča, da je med člani velika brezposelnost. Večina prejema izjemne znamke.

Za Prosvetno matico poročajo: Kavčič, Sygan, pravi, da bo njih društvo obhajalo 30-letnico dne 30. maja. Tekavec, Canonsburg, poroča, da njih društvo prispeva Prosvetni matici \$12 letno od njene ustanovitve, in ima naročene za člane v čitalnici domačega vso liste ter veliko knjig. Progar za isto društvo poroča, da je naročilo 50 iztisov Majskega Glasa in so razprodali 100 iztisov Družinskega koledarja. Za Pittsburgh poroča Hrovatin, da njih društvo je v celjeno v Prosvetni matici. Naročili so 25 iztisov Majskega Glasa. Za Lawrence poroča Britz, da od zadnjega do te seje ni bilo veliko sprememb. Obvezani so plačevati dolga dvorano SNPJ, ki bo pa kmalu poravnana. Za slovenski izobraževalni dom v Library poroča Strmljan, da podpirajo Prosvetno matico in naročili 25 iztisov Majskega Glasa. Za Coverdale poroča Cipčič, da so pristopili k Prosvetni matici ter jo bodo podpirali po svojih najboljih močeh.

Za federacijo društva SNPJ v zapadni Penni poroča Terčelj, da ima dobre in agilne uradnike. Pridružena je Prosvetni matici in uživa velik ugled. Smrekar se strinja s Terčeljevim poročilom.

Vselej, ko sem jo obiskala, mi je zatrjevala: "Če le še kdaj ozdravim, ti bom plačala članarino za klub. Ako pa mi to ne bo mogoče, smatrajte me vse eno za članico, ker čutim v vami in bi pomagala pri delu ali kakorkoli, če bi mogla."

Najen poti smo svojo dolžnost izvršili in se od nje častno poslovili. V imenu westallškega kluba JSZ je ob njeni krsti poročila v poslednji pozdrav nekaj besed tudi podpisana.

Po nji žalujejo trije sinovi — John, Rudy in Tony ter vunuki njeni Marian in Diana. Pokojnica je bila starca 63 let, rojena v Medvodah na Gorenjskem. V Ameriko je prišla pred 35 leti v Milwaukee. Zadnjih 24 let je bivala na West Allisu. Bila je članica društva Balkan št. 24 SSPZ v klubu št. 180 JSZ. Pogreba so se udeležile članice obeh teh organizacij. Tudi članice "Veneri" SNPJ so ji izkazale zadnjo čast kot soustoviteljici njihovega društva in prvi predsednici.

Naši zvesti sodružici Anni Bergantovci česten spomin.

Mary Musich, tajnica kluba št. 180 JSZ.

Obnovite naročnino, čim vam poteka. S tem nam veliko privrhanite.

Tole mi ne gre v glavo...

Demokratski senator James Hamilton Lewis iz Illinoisa je slovel najbolj vred svojega govorniškega talenta.

glasovanje o Smrekarjevemu predlogu, da se izrecemo za izstop iz soc. stranke. Predlog soglasno sprejet. Sklenjeno, da se pred rednim zborom sklice še eno konferenčno zborovanje in sicer tretjo nedeljo v avgustu v naselju Strabane. Prične se ob eni popoldne. Po sebi bo piknik klubu št. 118 in konferenč

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Tudi Louis Adamič se ogreva za slogo Slovanov. V pismu v češkem dnevniku "Svornost" pravi, da je za nas vse, ki smo slovanskega porekla, situacija v Evropi tako mučna. Duševno takoreč neznaša. "Ne seme pa obupati," pravi on, "pač pa vključ težkemu položaju postati močni. Ne se solziti, ne postati fatalisti, pač pa organizirati naše duševne in materialne sile in se pripraviti na slednje dejanje grozovite drame, ki se zdaj odigrava."

Ceho Adamič tako vzpodbuja: "Čehoslovaška je bila rojena v Ameriki. Smelo trdim, da bo tudi obnovljena v tej deželi. Prerokujem, da bo v desetih letih, morda še prej, hitlerizma konec."

*
Enkrat ga bo konec. V slučaju vojne, na katero je Evropa pripravljena, bo laglj kaj pre-rokovati. Hitler in Mussolini sta v stiskah za zlato, živila in material, toda za vojno so nju-ne dežele vzlje temu boljje organizirane in pripravljene za nagej udarec kot druge. Mnogo Slovanov — čeprav proti svoji volji, jima bo moral pomagati. In če bo konec spet imperialističen mir, kakor zadnjič, ne bo Slovanom in ne drugim v ničemer pomagano.

Zaeno s tisoč vzpodbudo Čehom ima Louis Adamič v istem listu par kolon v pred svoje nove knjige, za katero apeira od Čehov v Ameriki že za nadaljnje prispevke. Enega jaka dolgega "Svornosti" poslal in ga je objavila v celoti. Njegovi novi knjigi bo to veliko pomagalo.

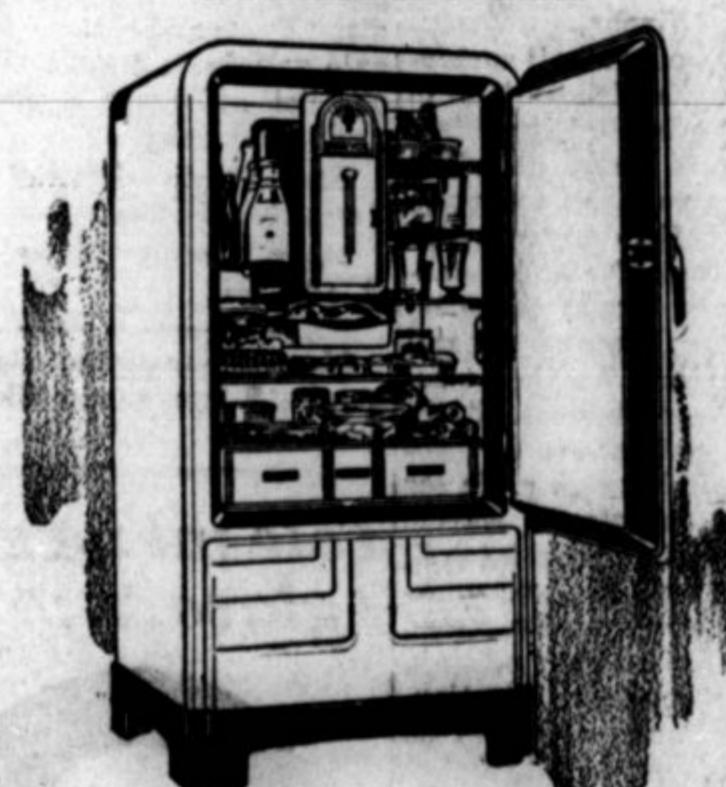
*
Namazanim jezikom in zvi-jači je priti težko do živega. Zato pa je delo socialistov tako težavno. Namreč delo onih socialistov, ki delajo za socialistično stvar, ne onih, ki le kritizirajo aktivne socialiste. — Mary Musich, West Allis.

*
Dopisi zveze društev Naj-svetješega imena v Clevelandu bi spadali bolj v predpustni kot v postni čas. Jacob Resnik pa bo storil sebi dobro, če si pri-

V metropoli se najhitreje mo-

NOBENIH PREMIKAOČIH DELOV...

...STALNA TIŠINA

Oglejte si novi 1939 SERVEL

ELECTROLUX
plinski refrigerator

Zdaj po novih
nizkih cenah!

5 ku. čev.
model ... \$149.50
samo ...

Lansko leto se je v Chicago in okolici prodalo Servel Electrolux plinskih refrigeratorev 2-krat več kakor kateroko-lit leta prej. To je dokaz, da je vredno, da se seznanite z njim.

SERVEL ELECTROLUX TRGOVCI IN
Public Service Company of Northern Illinois

• Ker Servel Electrolux refrigerator obratuje s plinom in to samo z enim drobnim plamenčkom v gorilniku, ne povzroča nikakega ropota in stalna tišina je zajamčena. Obratni stroški izredno nizki in prihranek leta za letom precejšen.

Vprašajte o njem vaše prijatelje so-sede, sami si pa oglejte Servel Electrolux refrigerotor, o katerem ste slišali že toliko, pa morda niste imeli prilike, da se poučite o njemu.

dernizirajo slovenski pogrebni zavodi. Veliko biznisa se jim obeta.

Oscar Ameringerjeva "Abundance-for-All" dobro uspeva, Ako bi bilo ameriško ljudstvo politično bolj zrelo, bi imelo svojo stranko, namesto da finančira razne private organiza-cije, ki mu ne morejo prav niti koristiti.

*
Pobožni mož se seveda silovo moti. Mar cerkev ne blagoslovil vsake vojne ladje, topove, trdnjave in one, ki so poslanji "ljubiti svoje sovražnike"? Mar ni cerkev ne samo odobrila nego tudi blagoslovila in podpirala Mussolinijev posilstvo Etiopije? In če se vojna jutri dogodi, bo cerkev spet prav tako navdušeno bodrila svoje vernike v ubijanje in rušenje, karor jih je v prejšnjih vojnah, v civilni vojni v Španiji in kjer pač militarizem potrebuje njene pomoči.

*
Kdo naj zastopa ameriške Slovence na vseslovenskem kongresu? Za njihovega prvega predstavnika se proglašata urednika Ameriške Domovine. Oba pomagata politiki Mussolinija in Hitlerja. Kako ravnata Slovani, vedo Jugoslavni na Primorskem, in zdaj Čehi in Slovaki. Kaj bi s takimi "Slovani", pa čeprav priznajo, da govore v imenu "slovenske metropole"?

*
Ko so slovenski socialisti delovali med svetovno vojno za ustanovitev jugoslovenske federativne republike, so jih hravatski komunisti zmerjali z izdajalcem, puškarji in z mnogimi drugimi psovalnimi nazivi. Danes pa so jugoslovenski komunisti v tej deželi kar planili v obrambo Jugoslavije, čeprav so do nedavno tudi njen režim zmerjali kolikor najbolj so mogli in pomagali hrvatskim separatistom s svojim nacionalizmom. Čudno je to njihovo obraćanje plašja po vetru. Ampak izplačuje se jim. V Clevelandu sta prošli teden na shodu SND podlila Hitlerja in Mussolinija iz Jugoslavije urednik "Radničkog Glasnika" in urednik "Napreja", kot je poročala "E-nakopravnost". Goveril je tudi Vatro Grill.

V metropoli se najhitreje mo-

zernizirajo slovenski pogrebni zavodi. Veliko biznisa se jim obeta.

Pittsburgh, Pa. — V kritičnih trenotkih kot se danes nahaja jugoslovenski proletariat bodisi v Evropi ali v Ameriki, je naravnost nesmiselno širiti kakoršnoki propagando proti ljudskemu gibanju kot je vseslovensko.

Proletarci v št. 1647 sam pri-

znavata, da preti nevarnost v tipu "svobodne inteligence". — Pa že ta izraz, kakšen nesmisel! Inteligenca je svobodna... ali naj se sramuje svojega imena! — In kot nalač: tisti, ki jih imenujemo svobodne inteligence, so navadno najmanj svobodni...

Sklicevanje Vseslovenskega

kongresa je protest in manifestacija proti fašističnim naklepom, ki grozijo Slovanom; klic k ujedinjenju za ohranitev naše kulture, tradicij in za slovensko javnost v Ameriki na to.) Ta nevarnost pa se ne po-večuje samo iz dneva v dan, ampak od minute do minute. Sloveni v Ameriki, ki smo požrtvovalno delovali za ujedinitvenje Jugoslavije, se pa v teh kritičnih trenotkih ne ganemo, kar da nas to nič ne interesira. Pozabljamo naše bratre so-druge (in celo na fond Jugoslovenskega združenja) in vse kar je našega demokratičnega v slovenskem, ne občinstvu, ne sami mogli videti v Chicago in Clevelandu, kjer sta nastopala Jan Masaryk in Beneš; zato nastaja vprašanje, zakaj da bi se Slovenci ne pri-klučili temu progresivnemu gibanju, ker le združeni v boju za naše pravice in tradicije bomo mogli zmagati.

Ako ste pri Proletarcu iskre-

nate, boste to pojasmilo priobčili

brez sarkastične priporabe, v

nasprotnem slučaju ga boste pa-

vrgli v koš.

Z sodružnim pozdravom,

Majhna stvar proti veliki postavi

V Tulsa, Oklahoma, obratuje male restavracije A. M. Busier, ki ga vidite na tej sliki. Ta človek je prvi, ki je odklonil plačevati za svoje nameščen-

ce pristojbino za pokojnine. Pravi, da jih neče plačevati zato, ker je Social Security Act neustaven. Njegovo upiranje je zdaj pred sodišči in je verjetno, da bo končni odlok izreklo vrhovo-suočiščo. Revni gospodar Busier je pritegnil nase pozornost bogatajšev, ki sovražijo socialno zakonodajo, in mu z denarjem in z odvetnikom pomagajo "tožiti" za svoje "pravice".

začrtanih smernicah, vprašanje pa je le, ali brez ali s sodelovanjem Slovencev. Zato ne bodo želi poraža oni, ki se trudijo za slovensko sodelovanje, ampak oni, ki se smatrajo, da stojijo na čelu slovenskega progresivnega gibanja v resnicah pa stojijo le ob strani.

Sklicevanje Vseslovenskega

kongresa je protest in manifestacija proti fašističnim naklepom, ki grozijo Slovanom; klic k ujedinjenju za ohranitev naše kulture, tradicij in za slovensko javnost v Ameriki na to.) Ta nevarnost pa se ne po-večuje samo iz dneva v dan, ampak od minute do minute. Sloveni v Ameriki, ki smo požrtvovalno delovali za ujedinitvenje Jugoslavije, se pa v teh kritičnih trenotkih ne ganemo, kar da nas to nič ne interesira. Pozabljamo naše bratre so-druge (in celo na fond Jugoslovenskega združenja) in vse kar je našega demokratičnega v slovenskem, ne občinstvu, ne sami mogli videti v Chicago in Clevelandu, kjer sta nastopala Jan Masaryk in Beneš; zato nastaja vprašanje, zakaj da bi se Slovenci ne pri-klučili temu progresivnemu gibanju, ker le združeni v boju za naše pravice in tradicije bomo mogli zmagati.

Ako ste pri Proletarcu iskre-

nate, boste to pojasmilo priobčili

brez sarkastične priporabe, v

nasprotnem slučaju ga boste pa-

vrgli v koš.

Z sodružnim pozdravom,

Frank Starman.

Vabilo na prvomajsko proslavo

Cleveland, O. — V sredo 12. aprila je pri nas bilo vreme tako, kot bi ga sam Stalin poslal iz Sibirije Ameriki, ki je tako "zvesto stala neutralna" v španski civilni vojni in s tako naglico priznala fašistični režim. To hitro priznanje fašističnega režima je pa menda prislo na pritisk strastno razgretih šentclairskih fašističnih firarjev, ki imajo zvezo tudi z japonskim poslanstvom in njihovo glasilo Zahaja v vse kraje sveta. Burja je tako močno pihala, da so klobuki frčali po zraku in snežilo je kar od zemlje navzgor; to se pravi, da ga je burja pobirala in ga je po svoji volji nosila na vse strani. Ker se že dolži Stalinu in ruski komunizem za vse mogoče v nemogoče stvari, ki ne ugaljajo našim šentclairskim firarjem, mora biti tudi Stalin kriv temu bedastemu vremenu. Jaz predlagam, da se mu pošlje protestno rezolucijo, ki naj bo datirana na 4. julija.

Nekoga dne sta bila na po-

čitnici belgijski kralj in nemški firer Hitler ob reki Reni.

Lovila sta ribe vsak na svoji strani reke. Belgijski kralj je imel srečo in je vzel že precej

rib, Hitler pa nobene. Hitler ga opazuje in končno vpraša: Kako to, da je on vzel že toliko rib on pa nobene? In kralj mu odgovori: Na tej strani reke ni prepovedano odpirati ust, na vasi pa! Kako se je Hitler potrudil po tem odgovoru, poročilo ne pove.

Prvi maj — praznik svetovnega proletarijata se bliža. Delavci v fašističnih državah ga bodo s srčno mislio proslavljali, da jim nekega dne prinese Zarjo svobodo: Ko bo tiran potepitan! S srecem in dušo bodo po fašizmu zasužnjeni delavci ob proslavni Prvega maja pri nas in z namenom demonstrirali delavske solidarnosti, s katero bo nekega dne svetovni proletariat razbrat razigral verige in zdrobil okove, ki ga oklepajo, in proglasil mir, svobodo in industrialno demokracijo po širini zemelji. Takrat bodo tirani potepitani. Po širni zemlji bo zarila Internacionala, pesem svetovnega proletarijata!

Clevelandski slovenski socialisti klubu in pevski zbor "Zarja" bodo proslavljali delavski praznik v nedeljo 30. aprila! Manifestirajo za boljšo bodočnost delavskega razreda. Kjer ne bo vzrokova za vojne, ne bo diktatorjev in ne mizerije. Kjer bo vladal sporazum in mir med narodi, bo svoboda, si-gurnost in pravda demokracija!

Par besed o naši mladini:

Ker se tako v splošnem povdara,

ja, da s tukaj rojeno mladino ne bo nič, in da se ne zanima za naše ustanove itd., ugotavljam, da pri zboru Zarja imamo lepo število mladine, ki se zanima za vsakdanje probleme, naše ustanove in v splošnem — za resne stvari. Na na-

trijih je ležeče, da ji da-

mo vzdobjudo in pomozimo

voljo v nadaljevanju tega dela-

To pa storim s tem, da s svojo

navzočnostjo pokažemo, da ce-

nimo in odobravamo njih delo-

vanje na naših kulturnih in de-

laških ustanovah.

Napolnimo avtorij Narod-

nega doma v nedeljo 30. apri-

la! Manifestirajmo za boljšo

bodočnost delavskega razreda.

Kjer ne bo vzrokova za vojne,

ne bo diktatorjev in ne mizerije.

Kjer bo vladal sporazum in

mir med narodi, bo svoboda, si-

gurnost in pravda demokracija!

Ker imamo slabe delavske

razmere in da se da vsakemu

prilika, da se udeleži proslave

delavskega praznika in da na-

ta dan dobi tudi v polni meri

duševnega užitka, se je določilo že majhno vstopnino.

Če kupite vstopnico v predprodaji, kar tudi priporočam, je cena samo 25 centov. Pri blagajni na dan prireditve bo pa 40 centov.

Kupite vstopnico v predprodaji in pridite v čimvečem številu.

Zivelj Prvi maj! Zivelj delavska solidarnost!

Louis Zorko.

Kaj pomeni beseda avtarkija?

Zadnje čase se pogosto čuje beseda, ki se nanaša na totalitarne države, v glavnem na Italijo in Nemčijo. Njen pojmom je tako razčlenjen: avtarkija je način gospodarstva, ki se zanima za vsakdanje probleme, naše ustanove in v splošnem — za resne stvari. Na na-trijih je ležeče, da ji da-mo vzdobjudo in pomozimo voljo v nadaljevanju tega dela-To pa storim s tem, da s svojo navzočnostjo pokažemo, da ce-nimo in odobravamo njih delo-vanje na naših kulturnih in de-laških ustanovah.

Franco proti unijam

Francov režim v Španiji je izdal dekret, ki v bistvu razvejavlja delavske unije. V bodočem bo vsa mezdna in druga vprašanja, s katerimi so se do

VČASIH JE LUŠTNO BLO...

Piše Špela Potovčen

Odkar sm postala reportarica, sej že več naročnikov oglasi z dežete, n so me ani enav potadal, tadrjuj pa pohvalil. Tiste kme spuščajo, imam mal mejn rada k pa gune kme lajkajo. Toj sevede razumljiv. Sej so se moški h tem podvaržen, zakej b nable tud me ženske?

U Springfield, Ill., naše glavnu mestu, nism nameravala pretjet ket takat k bom u steji ledžlesječur zvolenja; pa se zgodi tuk, da smo mogva zadnjejd tu tavn ubesjet. To pa zato, k mej ud tam, se ud začetka mojega reportarstva adm pokarov zavol moje sferderbane šprah; n zdej meje/pa tadrug ne samo pohvalu, pač pa clo povabu z oglašam ucajtengah, da nej ga ne le običis, pač pa lahko postanem tudi negova žena — če nism preveč žlobudrava. Glede tega pogoja i teku reč: ja, al pa ne. Pričnam, da prov rada klepetam; vendar pa skušam bit zlo najzraum moških. Per babnicah se tolk na ahtam, kso tud tadrugne perbižn gih tajke ket sm jest.

Nu, tku i blu rečen ankat za trikat, pa tud koj storjen — če prov mje Klukc na vse pretege branu jet u Springfield. Oh, deb vi vejdl, kakšna vojska i bla, kej taparukat prebrav Kalanov oglaš ucajtengah! Kotter n use povstre i zmietov za mnoj, predn sm imeva čenč zapit nad njim, da naj gre domu razgrajat in sojo šaro premestit, k per moy nima prov neč za upravt. Poj sej enav pomiru n sedu na klop; al godu i pa še kar naprej ket an medved u sojmu berlogu, kakšna da snk flertam z usem dedčim po dežel. Use to mu ni prov nec pomagal, n jest sm se kar napravila pa šva na ta moj taparu ženitvansk potovajne — z mrelo podpasho.

Toj tud prov! Usak more gledat za bolš bodočnost — zakej b na gledava tud, jest za kakšnim bolšim fantom ket pa je Klukc? Na rečem — saj gih za silo i tud on; al s Kalanom se pa na da primerjat, ki ma hič, dobru dežel, dnar n tud kuhat zna, ket i pojastu u negovnu povabilu.

Prov vesel n srečn sm se potutiva, ksm se z busom u Springfield voziva!

Ksm se perpelava u mestu, sm pokazava Kalanov antres an žensk kej stala na kornarju, pa mje djala, da naj užamem Rutledge bus k me bo perpelav bliz Kalanovga doma. "Tist pet blokov pa lohk hodš," i še dodava.

Jest sm uzeva tarparo karo z imenom Lincolnove puncs ksm jo zamerkava — ne glede, na ktero stran pelje ... Ksm se voziva perbižn antolk ket mje tista ženska rekla, sm šva dol n začeva švedrat kedol po ammu štrit. K tku krevsam par blokov, zagledam an štrit sajn, na ktermu i blu zapisan "W. Hay St." Pogledam akul sebe, pa zagledam anga možaka, kje fene fiksov pred sojim haušom i sej gih s kladrom po pavcu udaru. Jest gab blā rada prašala za informejoš, pa sm mogva ančaj počakat, dej neho klet ... Klev i pa u tok različnih sprahah, da nism mogva pogruntata kuga za ane sorte lomčan je. Zato sm ga pa po amerišk prašala:

"Ekskuzmi! Ju no mister Frank Kalan na ejtin o ejt savt sekstint štrit?"

"Suz ga poznam. Kuga mu čes?" Poj mej šele pogledov, n sej tud spovnu, da sm ga jest po amerišk nagovarila, paj hi-

Francov poslanik v Zed. državah

General Franco je imel v Zed. državah zastopnika ves čas civilne voj-

ter dodav: "Sejs krajnjica, al ne?"

"Sevede sm; Spela Potovčen mje ime; pa gih grem memgrede enav Kalana objeskat. More ne bliz tukoj žvet," sm smešljaje pojasnila.

"Spela, tis od Kalanovga doma gih na tadrjujmu kom: mejsta," sej posmjejov. "On živi na savtist, tukoj i pa nortvest. Prašaj Johna Goršeka, k ima tistle tardeč haus; on ve natanc za Kalanovo domačijo."

"Kuga?! Goršek? sm se začudiva. "On b me narbarž spet okrogov zavol mojih dopisov. Toj pa čudn, k provzaproj mojga ženina iščem, pa sm se ponarsreč znajda gih pred hausom tistga, k me narmejn obrajta."

"Ce nočeš njega prasat, pa pejd nazaj na karo n se pelji na tadrjuj konc mesta; poj pa sama išči tojga šočna," i še djam n spet začev zabijat žebje u remčce.

"Jest sm rejs nardiva tku ket ion djav, pa sm bez nadaljnje težko peršla do Kalanove hiše. Potrkar, pa se vrata odpro n pred mnoj stoji postau rdečeličn mož. Priznam, da sm tud jest zardela do ušes, pa kolkor mogoče korajžno zaeceljala:

"Aj mister Kalan doma?" To sm djava zavol lepšga, če prov sm bva šur, da mje on sam paršu odpret.

"Jest sm Frank Kalan," je pojasnu.

"Jest sm pa Spela Potovčen," sm se mu enav sramežliv enav pa korajžn predstavila.

"O, tako!" sej začudu (k mu nism neč dača vedt da pridem), n mej prov perjazn u hišo pojavu.

"Tie h miz se usedi, Špela; bom enav lunča naštimov," i djav na začev na mizo nost tku dej blu hmlj raznovršnih jedil n tri sorte piča na mizo. Med gestijo sva se ulik pogovorila, koku sva usak posvoje orala skozi zadnja desetletja akul posvetja.

On je povejvod, dej učas živu na valdvest u Wyomingu; n narveč u kemp Hopkins, kje je pet maji ud Rock Springs. Von s te kempe, ksej imenovanla tud "slahka voda", so se fantje ob pejnah z najetimi konji in cizami vožili u mestu — pa ne samo pit, ampak tud punce pogledat ... "Zapil smo ponavad tanarveč per Preku, kej znov use odkraja prov nasalmenšk fajn skubt," je še posebej povdaru France. Pojasnu i tud, da so zdej tam majne fiši, n da so enav ustran druže odprli. Pa do so mu tam tiči cajtih ani rekli Skala, drugi pa Skalca, kakor za an pridjan samostalnik, al cunamen, ket bse praviln pokrajsk djal.

"K zgledaš precej kerlisk dedec ti bom jest djala — Skala, ne pa Skalca," sm mu enav ponagajava.

"Če se bova ugledala za druže reči, je zame usak ime orajt, ketera češ nucat," i djav smeje n pogledov po miz če še kej manka.

"Nekej ti še morm pojasa, France," sm mu segla u besedo. "Ti b mogu mal bel prevodit z oglašom ucajtengah n po okolišinah povejdat kar se tiče predloga za ženitev. Klukc i tisto reje brav — n mejuš, al je biv hud! Jest nism navezanaj. Rejs, da sm bva negova napov šocka, kar pa lohk prenehambit usako sekundo. Začemu se mje še narbel zavolte, k mej obdovžu, da use dedce ke akul po Amerik plavšam. Usak ve, da jest tega na dešam!"

"Jest sm dav oglas zato noster ucajteng, kam tov u teh rečih z dboj ankat pošten govar — za kar se na bojim ne Klukca, niti ubenga druga huščica!" i zahreščov France n po miz udaru. "Sploh pa pustiva to. Baš sm opazu da kofeta nism perpravu. Ženske imate use rade kofe, pa ga tud nasme mankat pri najinem zabilbenemu sestanku. Zato b rad vidu, Špela deb ti kofe skuhalu, da sem prepričov, ce rejs znaš tku fajn kuhat ket ses zadnč ankat pohvaliva ucajtengah."

"Ekskuzmi! Ju no mister Frank Kalan na ejtin o ejt savt sekstint štrit?"

"Suz ga poznam. Kuga mu čes?" Poj mej šele pogledov, n sej tud spovnu, da sm ga jest po amerišk nagovarila, paj hi-

Ako knjig Cankarjeve družbe je nimate, naročite si jih!

Jest sm hiter dava kufe ku-

JUGOSLOVANSKA SOCIALISTIČNA ZVEZA PRIĐRUŽENA SOCIALISTIČNI STRANKI

Naslov: JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

Chicago, Illinois

Eksekutiva Socialistične Stranke:

Norman Thomas, predsednik, N. Y.; John Fisher, podpredsednik, Ill.; Devere Allen, Conn.; Roy Reuther, Mich.; Al Hamilton, Ill.; M. C. Krueger, Ill.; Harry W. Laidler, N. Y.; David H. Felix, Penna.; Ward Rogers, Tenn.; Paul Porter, Wis.; Travers Clement, Calif.; Frank McCalister, Fla.; Max Raskin, Wis.; Gus Tyler, N. Y.

Eksekutivni tajnik: Arthur G. McDowell.

Glavni urad: 549 W. Randolph St., Chicago, Ill.

Tajništvo J. S. Z.:

Tajnik: Charles Fogorec, 2301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Eksekutiva J. S. Z.:

Frank Alesh, Donald J. Lotrich, Joseph Ovn, Frank Udovich, Frank Zaitz.

Nadzorni Odbor J. S. Z.:

Justin Zajc, Anton Garden.

Prosvetni Odsek J. S. Z.:

Louis Beniger, Joseph Drasler, Mary Ovn, Chas. Fogorec, tajnik.

Nadzorni Odbor Slov. Sekcije J. S. Z.:

Vinko Ločnikar, Rok Božičnik, Angela Zaitz.

"Proletar"

glasilo in last slovenske sekcije JSZ.

UPRAVNI ODBOR PROLETARCA: Anton Gardeš, predsednik; Donald J. Lotrich, podpredsednik; Frank Alesh, tajnik; Angela Zaitz, blagajnica; John Sphor, Vinko Ločnikar in Joseph Ovn, nadzorni odbor.

Urednik: Frank Zaitz. Upravnik: Chas. Fogorec.

IMENIK KLUBOV:

ILLINOIS

St. 1, CHICAGO.—Tajnik-blagajnik Chas. Fogorec, 2301 S. Lawndale Ave. Organizator Joseph Drasler, Zapisnikar John Sphor. Zboruje vsaki četrtek petek v mesecu ob 8. zvečer v Slov. del. centru.

St. 3, OGLESBY.—Tajnik-blagajnik Anton Udovich, RFD 3, La Salle, Ill. Organizator Louis Višnikar. Zapisnikar Christina Nadvešnik. Seje vsaki 3. četrtek v mesecu ob 7. zvečer na domu tajnika.

St. 4, LA SALLE.—Tajnik-blagajnik John Strell, RFD 1. Organizator Jerry Derganc. Zapisnikar Joe Novak. Seja 3. petek v mesecu ?

St. 20, CHICAGO.—Tajnik-blagajnik Mike Ladevich, 6210 N. Clark St. Organizator Sava Bojanovich. Zapisnikar Geo. Masiach. Zboruje prvo in zadnjo nedeljo v mesecu ob 10. dop. na 2249 Greenview Ave.

St. 45, WAUKEGAN.—Tajnik-blagajnik Jacob Mešec, 1037 Adams St., N. Chicago. Zapisnikarica Anna Mahnič. Organizator Martin Judič. Seje vsako trečtek v mesecu ob 7:30 zvečer v Slov. nar. domu.

St. 47, SPRINGFIELD.—Tajnik-blagajnik Joseph Ovn, 1841 S. 15th St. Organizator Louis Alich. Zapisnikar John Goršek st. Seje vsaki 3. nedeljo v mesecu ob 3. popoldne v Slov. nar. domu.

St. 1, MILWAUKEE.—Tajnik-blagajnik Jacob Rožič, 1101 S. 1st St. Organizator Leonard Alpner. Zapisnikarica Kristina Podvaršek. Seje vsaki drugi četrtek v mesecu ob 8. uri na 1101 S. 1st St.

St. 180, WEST ALLIS.—Tajnik-blagajnik Mary Musich, 1917 S. 72nd St. Zapisnikar Anton Jershin. Organizator Frank Matkovich. Seje vsaki tretji petek v mesecu ob pol 8. zvečer v Volilni koči na 62. in Madison Sta.

St. 235, SHEBOYGAN.—Tajnik-blagajnik Frank Stib, 728½ Kentucky Ave. Zapisnikar Jack Rupnik. Organizator Math. Koščak. Seje vsaki drugi torek v mesecu ob 7:30 zvečer v Fludernikovi dvorani.

INDIANA

St. 41, CLINTON.—Tajnik-blagajnik Ignac Spenzel, 560 N. 11th St. Organizator William Starha. Zapisnikar Bartol Oblak. Seje zadnjo nedeljo v mesecu pri tajniku.

KANSAS

St. 21, ARMA.—Tajnik-blagajnik Anton Šular, Box 27. Zapisnikar John Pečar. Organizator Anna Bratkovich. Redne seje se vrše vsako četrtek nedeljo v mesecu v fronteniku dvorani.

MICHIGAN

St. 114, DETROIT.—Tajnik-blagajnik Joseph Kralich, 12518 Maine St. Organizator Frank Smrd. Zapisnikar Anton Jurca. Seje vsak 4. petek v mesecu.

St. 115, DETROIT.—Tajnik-blagajnik John Plachter, 6657 Theisen Ave., Dearborn, Mich. Organizator Anton Anžič. Zapisnikar Math. Urbas. Zboruje prvo nedeljo v mesecu ob 10. dop. v Slov. del. domu, 437 So. Livernois Ave.

OHIO

St. 11, BRIDGEPORT.—Tajnik-blagajnik Joseph Snay, RFD 1, Box 7. Zapisnikar John Vitez. Organizatorji: Blaine, Frank Mihelčič; Barton, Joseph Skoff; Bridgeport, Louis Gorenc. Glavni organizator in zastopnik Proletarca Joseph Snay. Seje vsako 3. nedeljo v mesecu v društveni dvorani na Boydsville.

Priznanje Rusije

Naj presoja Rusijo kdo ka korkoli, z oboroževanjem se je uveljavila toliko, da morajo z njo računati vsi kontinenti sveta.

Listen to the Yugoslav Radio Hour of PALANDECH'S TRAVEL BUREAU AND FOREIGN EXCHANGE

Station WWAE. Every Sunday 1 to 2 536 S. Clark St., Chicago. — Har. 3006

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK

“PROSVETA”

Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva.
Dosež članov(ce) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS:
2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily

At 3724 W. 26th Street

Tel. Crawford 2212

At 1858 W. Cermak Rd

4:30—6:00 p. m. Daily

Tel. Canal 1100

"May Herald"—A Publication For Youth As Well As The Old Folks

Much too little of the opinion and sentiment of youth in our Federation is heard through our official organ, Proletarec, or any other of our publications. As a matter of fact, except for reporting on their lodge activities, very little of writing on other subjects is in evidence anywhere.

Progressive, wide-aware, energetic youth has a voice which increasingly must be heard on political, economic, and various other issues of the day. Through our publications it can and should be heard.

For this reason a large section of the "May Herald" our May Day publication, is devoted to contributions from youth in our Federation. And for this reason youth should take interest in reading it and actively participate in building a wide circulation for it.

Insurance Companies Have Idle Millions

Big Companies Can't Invest Their Surpluses and They Won't Give It to Deserving Workers

They Call It: "Mutual"

Judson said the company has 24 directors, eight of whom are elected at each annual meeting. The board of directors nominates eight candidates on the administration ticket. No one else has been nominated for more than 30 years, so there is only one slate.

The company has over 1,500,000 policyholders, each entitled to vote, but the number of votes actually cast has been as low as 32, and has never been more than 345. And all of these are cast by employees!

A BILL FOR FREEDOM AND PEACE

(Union News Service)

Industrial peace is the aim of the Oppressive Labor Practices bill just introduced in Congress by Senators LaFollette and Thomas.

It represents the most constructive proposal yet advanced to put an end to the violence and bloodshed that have so often marked American industrial struggles.

At the same time it serves the cause of peace by forbidding many practices which have driven workers to strike in defense of their rights as American citizens.

Few bills have ever had such a background of careful investigation and thorough study as has the Oppressive Labor Practices bill.

It is the fruit of two and a half years of investigation by the LaFollette-Thomas civil liberties committee, in the course of which 18,000 words of testimony and exhibits were collected, 98 days of public hearings held, and 485 witnesses heard.

The committee found that "the most persistent and significant violations of civil liberties occurred in the field of labor and arose principally from a labor relations policy hostile to collective bargaining and the organization of unions."

The bill is designed to prohibit the use of labor spies, strikebreakers, strikebreaking agencies, oppressive armed guards and industrial munitions.

It declares that such practices violate the right of employees to organize; cause and provoke acts of violence and destruction of property; lead to labor disputes obstructing the free flow of commerce; and obstruct the settlement of labor disputes through negotiations and the orderly procedure of collective bargaining.

The hearings of the Senate civil liberties committee produced a tremendous volume of evidence in regard to the abuses and provocations to which working people are subjected when they seek to organize.

It exposed the whole vicious system of labor espionage; the use of gangsters and gunmen to break strikes; and the arsenals of machine guns, sawed-off shotguns, gas bombs, etc., purchased by anti-labor corporations for use against their employees.

It proved conclusively that nearly all the violence in recent labor disputes was directly traceable to these practices of the employers.

The exposures of the committee have already done great good in discouraging many of these activities. But they have not done away with them. And the danger is that, once the spotlight of publicity ceases to play on them, they may be revived in even more virulent form.

The LaFollette-Thomas bill is designed to eliminate the un-American practices which the committee has exposed. It should have the support of all public-spirited citizens who want to see the workers' civil rights protected, and end put to lawless violence and a constructive step taken to preserve industrial peace.

FOR THOSE WHO BADE ME FIGHT!

One of the truest utterances on the war was a poem written in 1914 by a young Englishman, who imagines the souls of soldiers fallen in the different countries, saying:

I was a peasant of the Polish plain;
I left my plow because the message ran:
Russia, in danger, needed every man
To save her from the Teuton; and his clan.

I gave my life for freedom, this I know;
For those who bade me fight had told me so.

I was a Tyrolese, a mountaineer;
I gladly left my mountain home to fight
Against the brutal, treacherous
Muscovite;

And died in Poland on a Cossack spear.
I gave my life for freedom; this I know;

For those who bade me fight had told me so.

I worked in Lyons at my weaver's loom.

When suddenly the Prussian despot hurled
His felon blow at France and at the world;

Then I went forth to Belgium and my doom.
I gave my life for freedom; this I know;

For those who bade me fight had told me so.

I owned a vineyard by the Wooded Main,
Until the Fatherland, begirt by foes
Lusting her downfall, called me, and I rose.

Swift to the call and died in far Lorraine.
I gave my life for freedom; this I know;

For those who bade me fight had told me so.

I worked in a great shipyard by the Clyde;
There came a sudden word of war declared,
Of Belgium, peaceful, helpless, unprepared,
Asking our Aid; I joined the ranks, and died.

I gave my life for freedom; this I know;
For those who bade me fight had told me so.

Words of Wisdom

The man without a purpose is like a ship without a rudder—a waif, a nothing, a no man. Have a purpose in life, and, having it, throw such strength of mind and muscle into work as you are capable of.

Carlyle.

Well, who knows? Perhaps all of them did die for freedom in a sense which they did not understand.

John H. Ditrich.

COOK COUNTY PARTY NEWS

May Conference

Chicago, Ill.—The United Labor and Socialist May Day Committee which has been set up to plan Chicago's May Day Celebration called a May Day Conference Sunday, April 16 at the Workmen's Circle Lyceum, Ogden and Kedzie Ave.

About 125 delegates attended representing about 55 organizations. It was decided that an indoor celebration will be held Monday evening, May 30.

County Organization Conference

All Cook County comrades are urged to attend and participate in the Party Organization Conference called for Sunday, April 23 at National Headquarters, 549 West Randolph Street, Chicago.

"One Third of a Nation"

The County has bought out the house for a theater benefit party on Saturday, May 20, at 8:30 P. M. to "One Third of a Nation," a play about housing and slums, at the Repertory Theater. Tickets are 50¢, 75¢ and \$1. They can be purchased from the County Office.

County Central Committee

The Cook County Central Committee met Monday, April 7 at 7:30 P. M. at 549 West Randolph St. Reports on the Party's National Executive Committee meeting which was held on April 14-16 in Detroit, were heard.

May Day Dinner

Cook County Socialist Party will hold a May Day Eve Dinner on Sunday, April 30 at 6 P. M. at Kaplan Hall, 26th and Springfield. Speakers will be Franz Daniels, CIO leader and former member of the Socialist Party NEC, and Maynard Krueger. Admission 40¢.

"In Heaven and Earth" and "Snubači"

Features of "Zarja" Spring Concert

Cleveland, O.—With the coming of Spring the Socialist singing society "Zarja" is again in the midst of preparations for a day of entertainment for its members and friends. At the same time and place, Branch 27 JSF, is planning to hold its May Day celebration in conjunction with "Zarja." This is assurance enough of mammoth entertainment on Sunday afternoon, April 30, at the Slovene National Home. The time is set for 3 P. M.

A brief summary of the program is as follows: One part will include several numbers by the whole chorus, duets and solos.

Another feature, and a very interesting one it is, will be a little dramatization and singing act by a few of the chorus and Branch members. This little act gives us quite a clear picture of the good old days in our Slovene country across the seas, where the young men of the villages wood and courted their favorite ladies. This should serve as a stimulant to stir up memories in the minds of the old and to give you youngsters a glimpse of really romantic romance. This skit is called "Snubači."

Also an important factor in aiding the chorus is our young but talented pianist, Edwin Poljsak.

We ask you again to buy your tickets in advance at 25 cents for a pleasant afternoon of entertainment and an evening of dancing.

Sophie Turkman.

Consumer Notes

Issued by Counsel Division A. A. A.

Are You Planting a Garden This Spring?

Don't squeeze pennies when you go to buy seeds for your backyard garden patch.

Buy the best quality seeds you can; it will pay in the end, is the advice of the Consumers' Council of the Agricultural Adjustment Administration.

Save any seeds you have left over. Next year they will be just as good if kept in a ventilated tin or glass container.

Don't let your enthusiasm run away with you when you plant your vegetable garden unless you have lots of land. Ten or 12 kinds of vegetables—including beans, radishes, carrots, spinach, parsnips, and lettuce—should be enough to keep your table well supplied with vegetables fresh from the garden throughout the summer months.

Don't waste seeds when you plant. Space for seeds for all of these vegetables, except beans, at intervals of 4 or 5 to an inch.

If weeds flourish in your backyard, it's probably a good place to have a garden. Healthy weeds are an indication that the soil is good and with a little preparation can be made to produce vitamin-rich foods for the family's salad bowl.

Brush hats with a brush, not with a whisk broom. Be sure you brush with the nap; that is, from left to right. Hats should always be brushed before being worn in the rain. Dust and water make mud and spot the band, and creasing the bow out of shape.

When you put on your hat, hold it by the front and rear of the brim. Holding it by the crown dents it and eventually puts a hole in the peak.

Rainsoaked hats should have their crowns pushed out and brims unshaped. Then place them on a cloth to dry, preferable in a cool dry draft, but never in a hot place or near a radiator. Brush the nap up when the hat is dry. Sweatbands will last longer and won't discolor from perspiration if after wearing a hat on a hot day the sweatband is turned out to dry.

Brush hats with a brush, not with a whisk broom. Be sure you brush with the nap; that is, from left to right. Hats should always be brushed before being worn in the rain. Dust and water make mud and spot the band, and creasing the bow out of shape.

Rainsoaked hats should have their crowns pushed out and brims unshaped. Then place them on a cloth to dry, preferable in a cool dry draft, but never in a hot place or near a radiator. Brush the nap up when the hat is dry. Sweatbands will last longer and won't discolor from perspiration if after wearing a hat on a hot day the sweatband is turned out to dry.

Best way to store a hat is to put it in a hat box with the crown pushed out and brim unshaped. Worst way is to pile it on the top of another hat.

Trunk under an armful of clothes. Do this to them and they will never look the same again.

If you insist on folding the hat, fold it lengthwise with the bow on the outside, then roll it from each end toward the center. This prevents buckling of the body, wrinkling of the band, and creasing the bow out of shape.

Save any seeds you have left over. Next year they will be just as good if kept in a ventilated tin or glass container.

Don't waste seeds when you plant. Space for seeds for all of these vegetables, except beans, at intervals of 4 or 5 to an inch.

If weeds flourish in your backyard, it's probably a good place to have a garden. Healthy weeds are an indication that the soil is good and with a little preparation can be made to produce vitamin-rich foods for the family's salad bowl.

Overcooking or cooking them with too much heat will make the eggs tough and leathery, and will injure their flavor.

Caring For Your Hat

Felt hats are not meant to be folded up, creased, or packed in a trunk under an armful of clothes. Do this to them and they will never look the same again.

If you insist on folding the hat, fold it lengthwise with the bow on the outside, then roll it from each end toward the center. This prevents buckling of the body, wrinkling of the band, and creasing the bow out of shape.

Save any seeds you have left over. Next year they will be just as good if kept in a ventilated tin or glass container.

Don't waste seeds when you plant. Space for seeds for all of these vegetables, except beans, at intervals of 4 or 5 to an inch.

If weeds flourish in your backyard, it's probably a good place to have a garden. Healthy weeds are an indication that the soil is good and with a little preparation can be made to produce vitamin-rich foods for the family's salad bowl.

Overcooking or cooking them with too much heat will make the eggs tough and leathery, and will injure their flavor.

Prizes for the Bowling League winners will be awarded at the banquet. A gay time is in store at the Center that night to which all Pioneers and their friends are invited.

Pioneer Bowling League Banquet and Party

Chicago, Ill.—The Pioneer Bowling League sponsored by the Pioneer Lodge SNPJ, winds up its successful season with a banquet and party for the bowlers, lodge members, and friends Saturday, April 22nd at the Slovene Labor Center.

Prizes for the Bowling League winners will be awarded at the banquet. A gay time is in store at the Center that night to which all Pioneers and their friends are invited.

"THE GOLDEN GLOVES"

S. D. F. SUB-COMMITTEE REPORTS ON UNITY NEGOTIATIONS WITH S.P.

"The duty to promote and support inner democracy shall be equally incumbent upon all party members."

"All locals must carry on continuous educational work in Socialism and in the official attitudes of the party."

S.D.F. Reply

The reply sent by the S.D.F. conference, in accordance with instructions given by its N.E.C., is as follows:

Socialist Party Conference Committee, New York City.

Comrades:

"The conference committee of the Socialist Democratic Federation, having examined the resolution and statement of additional points' transmitted to us by you as having been adopted by the National Executive Committee of the Socialist Party, considers it altogether unacceptable even as a basis for further discussion.

"Aside from including proposals (centralized organization of the party, direct party control of institutions, and maintenance of 'cells' in the unions) which had already been rejected by the S.D.F. committee in joint conference, the document restates, in somewhat changed phrasing, views and policies which were imposed upon the S.P. at the Detroit convention.

"These views and policies are as emphatically rejected by the SDF in 1933 as they were in 1934 or 1936.

"We find an unexplainable contradiction between the acceptance by your N.E.C. of the statement on purpose and democracy, the New Deal and its significance for Socialism, the Socialist work in the trade unions, as an adequate contribution to a basis for unity' and the 'additional points' which followed.

"You will observe that we are not speaking about mere matters of detail nor about differences on minor questions. The contradiction to which we refer is between fundamentally different conceptions of Socialist thought and action.

"The S.D.F. is sincerely desirous of unity among all who hold the principles of democratic Socialism. There is no room for doubt as